

Lang wachten

Het Polderhoofd kanaal, een eerste terugblik

25 juni 2016, door Michiel Osinga-Sanders

In de winter van januari 2014 vond de climax plaats in het juridisch steekspel rondom heropening van het Polderhoofd kanaal. Het hele dossier kenmerkt zich door berekeningen. Van werkgelegenheid tot aan vaarbewegingen om over de natuur nog maar te zwijgen.

Op 1 juli gaat het Polderhoofd kanaal weer open. Beets Online maakt in dit artikel de balans van het eerste jaar op. Zijn de cijfers van het afgelopen jaar in de lijn der verwachting. Hoe kijken omwonenden tegen het kanaal aan en zijn de verwachtingspatronen wel reëel.

Natuur

De komende periode moet de natuur in cijfers worden vertaald. Een commissie van vier deskundigen zal in de periode van 2015 tot en met 2019 de ontwikkeling van de flora en fauna van de beschermde dier- en vissoorten in het Polderhoofd kanaal en diverse compensatiegebieden bekijken. De commissie geeft advies over bijvoorbeeld aanvullende maatregelen of de belasting van het kanaal. Aan Opsterland de schone taak om elk jaar opnieuw te beslissen hoe kort of lang het Polderhoofd kanaal open mag, venstertijden veranderen en of de diepgang bij de beide sluisen wordt aangepast.

Het eerste jaar had de commissie het niet zo moeilijk: de natuur past zich niet eventjes in een jaar aan en een aantal compenserende maatregelen moet nog worden afgerond. Bovendien, de eerste twee jaar zou het kanaal in mei en juni vanwege het broedseizoen gesloten zijn. 2015 is het eerste jaar, 2016 het tweede.

Vaarbewegingen

Het aantal verwachte vaarbewegingen is iets waarover nog het minst is getwist. In de rechtszaak dan. Nu het eerste seizoen erop zit kan er iets zinnigs over gezegd worden. Nou... ja en nee. Er is pas geteld vanaf zondag 28 juli 2015. De brugwachters in Smalingerland zijn vanaf dat moment het aantal boten gaan tellen. De late start zal niet opzettelijk zijn gebeurd, want aan populariteit had het kanaal de hele maand juli zeker niet te klagen.

In de periode van zondag 28 juli tot en met dinsdag 15 september 2015 zijn bij de passage in de Noordersluis 1.403 boten geteld. Bij de Zuidersluis is niet geteld. De schepen die via de Zuidersluis het Polderhoofd kanaal zijn opgevaren – en weer uitgevaren kan het aantal vergroten.

Op basis van de beide gemeenten verkregen informatie kan worden vastgesteld dat elke dag gemiddeld 29,33 (juli), respectievelijk 38,87 (augustus) en 7,33 (september) boten de Noordersluis passeerden. Uitgaande van het daggemiddelde over de drie dagen in juli, zijn die maand naar schatting in totaal 909 (31 dagen x 29,33) schepen de sluis gepasseerd. Het is niet onwaarschijnlijk dat het daggemiddelde in juli hoger was maar laten we het houden bij een aanname die nog enigszins te onderbouwen is. Over geheel 2015 gaat het dan om circa 2.224 schepen (1.403 + (909 minus de 88 van de drie getelde dagen in juli)) die in 2,5 maand de sluis zijn gepasseerd.

Stel dat het kanaal tegelijk met de Turfroute op 15 mei 2015 open was gegaan. Hoeveel schepen had de Noordersluis dan mogen rekenen. Het is reëel om voor het antwoord op die vraag een daggemiddelde te nemen dat ligt tussen de laagste en de hoogste tellingen; september (7,33) en augustus (38,87). Daar komt een daggemiddelde uit van 23,10 ($38,87 + 7,33 = 46,2 : 2$). De maand september kende niet het meest fraaie vaarweer, zo ook een deel van mei en juni 2015. Er zaten daarentegen wel een aantal goede vaardagen tussen, in tegenstelling tot september.

De periode van 15 mei tot en met 15 september kent 124 dagen (mei 17, juni 30, juli en augustus elk 31 en september 15). Met een daggemiddelde van 23,1 schepen zou het aantal op 2.864,4 zijn uitgekomen.

In rapporten uit 2009 is cijfermateriaal te vinden over vaarbewegingen. Het daggemiddelde waar toen vanuit werd gegaan lag op 24 schepen, 5.500 schepen op jaarbasis. Het aantal van 5.500 schepen lijkt hoog en komt in beeld wanneer het kanaal het hele jaar open is. Op jaarbasis wordt

uitgegaan van 229 vaardagen. Het Polderhoofdkanaal wordt gezien als een veilig alternatief van het Friese Merengebied naar de Turfroude en de rest van Zuidoost Fryslân waarbij beroepsvaart kan worden gemeden. Een route die beperkt open is heeft minder aantrekkingskracht en met die beperking is in 2009 in het daggemiddelde van 24 geen rekening gehouden.

Maar goed, we gaan opnieuw uit van de officiële cijfers. Voor de hand liggende vraag is of het berekende daggemiddelde van 23,1 tegenvalt in het licht van de officiële raming van 24 schepen. Het antwoord op die vraag is niet eenduidig te geven. Het werkelijk daggemiddelde ligt op 30,5 schepen (1.403 : 49 dagen (juli: 3 + augustus: 31 + september: 15)). Aanzienlijk meer dan 24. Het valt tegen wanneer uit wordt gegaan van het daggemiddelde van 23,1. Bij dat laatste maken een paar kanttekeningen het geringe verschil misschien weer goed: er is niet de volledige periode geteld, de schepen die nooit via de Noordersluis zijn gegaan zijn niet geteld en dat ontlokt de vraag of de vele storingen het aantal vaarbewegingen heeft beïnvloed. Het is een gemiste kans dat niet gelijk vanaf het begin is geteld. Dit jaar mogen Opsterland en Smallingerland in de herkansing.

Het is in het belang van het gehele vaarwegennet dat het Polderhoofdkanaal ook in 2016 en in de jaren erna goed bevaren wordt. Er ligt een schone taak voor ondernemers (in spé) maar ook bij de betrokken overheden en bedrijven die bij het onderhoud betrokken zijn. Om een voorbeeld te noemen: het aantal storingen moet toch echt omlaag. Alleen al in Opsterland staat de teller op 98. Zorgwekkend hoog voor slechts één brug plus één sluis in ruim twee maanden tijd. De storingscijfers van de bruggen en sluis in Smallingerland zien er aanmerkelijk beter uit, ondanks dat ze niet helemaal betrouwbaar zijn. Officieel zijn er zes storingen bekend terwijl uit de getelde vaarbeweging nog één storing blijkt die een hele dag heeft geduurd. Smallingerland heeft nog een keer extra navraag gedaan maar dat leverde geen resultaat op.

Nog een verbeterpunt. De gemiddelde hersteltijd in Opsterland is 25 minuten. Let wel: gemiddeld (!). Het is alom bekend dat diverse keren vaartoeristen, mensen die in deze omgeving te gast waren, een uur moesten wachten. Anderen zijn linea recta het kanaal uitgevaren... Iemand die binnen vijf minuten door kon varen had gewoon mazzel. Op een gegeven ogenblik is de storingsmonteur op een mooie zonnige dag erbij gaan zitten. Het werd een lange zit bij de Geaweibrug maar stilzitten was er niet bij.

Het kanaal is momenteel gesloten en dan zou je denken dat nu alles oké is. Niets is minder waar. De Geaweibrug is gesloten voor vaarverkeer en toch heeft de brug al meerdere keren dagenlang in storing gelegen. Het is dat Beetsters Friezen zijn, Friezen bekend staan als eigenzinnig en dus met gezond verstand de rode verbodslampen negeren en toch over de brug rijden. Op een storingsmonteur kun je buiten het seizoen lang wachten.

Werkgelegenheid

Cijfers waarover heel veel is gebakkeleid. De Raad van State (RvS) is er op basis van diverse rapporten uiteindelijk van uitgegaan dat heropening op de lange termijn 76 fte, omgerekend 102 deeltijdbanen, zal opleveren. Volgens de hoogste rechter hadden de tegenstanders de rapporten die dat aantonen niet of onvoldoende weerlegd. De reactie van deze tegenstanders volgde in de media: de rekensom is niet volgen. Na een publieke uitleg van Beets Online verstomde de kritiek op dit punt.

De Veenhoop en Nij Beets hebben te maken met een erfenis van hen die strijd hebben gevoerd tegen heropening. Een strijd die onder de bezielende begeleiding van mr. R.C.M. Kamsma is voortgezet en waardoor verwachtingen steeds hoger zijn komen te liggen, zeker als het gaat om werkgelegenheid.

Kort na afloop van het eerste vaarseizoen steekt de onvrede over werkgelegenheid opnieuw de kop op. Nieuwe werkgelegenheid met dank aan een open Polderhoofdkanaal... is een illusie. Is de onvrede terecht of niet. De kritiek zal voorlopig ook wel even aanhouden.

Over werkgelegenheid is veel gesteggeld. Volgens econoom dr. F.J. Sijsma van de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) levert het kanaal vier nieuwe voltijdbanen op. Een cijfer dat in het licht van de kosten, 17 miljoen, tegenvalt, aldus Sijsma in de documentaire 'Lavearje en soms foar de wyn' op Omrop Fryslân. Hij begrijpt niet waar de RvS het aantal van 63 banen vandaan haalt. Sijsma geeft ook aan dat het aantal van 63 niet tegen is gesproken. En wat is het nu, 63 banen of 76 fte. Laten

we het maar op het laatste houden want dat is waar de RvS het over heeft (76 fte is minimaal 76 banen).

Sijtsma's aantal van vier banen komt uit zijn eigen onderzoek uit 2007. Sedertdien hebben meer onderzoeken plaatsgevonden. Nieuwe onderzoeken die rekening hielden met veranderde omstandigheden. Dr. Sijsma blijft echter hangen in zijn eigen (inmiddels zwaar) gedateerde onderzoek en komt met een vergelijking die kant noch wal raakt. Gelukkig ziet Sijsma ook dat de nieuwere rapporten niet zijn tegengesproken. Media pakt graag negatieve geluiden op, iets waar alleen maar negatievelingen op zitten te wachten en deze kritiek past goed in de documentaire. Het onderzoek van dr. Sijsma werd overigens verricht in opdracht van de tegenstanders van het Polderhoofdkanaal. Toen hij onderzoek deed waren de kosten bovendien veel lager dan de uiteindelijke 17 miljoen ingeschat. Hij vergeet dat mede door zijn inzet het project duurder is geworden en er, in ieder geval de komende jaren, beperkingen gelden. Aan de andere kant hebben overheden steken laten vallen.

Er is niet voor niks uitgegaan van een langetermijnplanning. Ondernemers (in spé) zijn vanwege de economische crisis voorzichtiger geworden. Een ander, niet onbelangrijk aspect is dat investeren in en om het Polderhoofdkanaal een riskante onderneming is. Dat komt door de beperkte openingsduur in 2015 en 2016 en de onzekerheid over de jaren erna. Wat zijn de gevolgen voor een open kanaal als natuurcijfers tegen blijken vallen – en blijven tegenvallen. Bij positieve natuurcijfers: de beslissing over een open kanaal is een politieke, met andere woorden eentje van compromissen. De hele natuurcijfermethodiek is namelijk deels het gevolg van compromissen met natuurorganisaties en dat heeft een rechtstreeks gevolg op de werkgelegenheid. Pas wanneer aan twee voorwaarden is voldaan kan een begin worden gemaakt met het opmaken van de balans. Ten eerste moet het kanaal volledig open zijn en ten tweede na afloop van de taak van de eerdergenoemde commissie van vier deskundigen, na 2019 dus.

Prettig om te weten is dat dr. Sijsma heeft uitgezocht dat de korte periode dat het kanaal open was, 2,5 maand, al vier banen heeft opgeleverd. Dankzij de heropening heeft zorgboerderij 't Boerehiem een rolstoelboot in de vaart gebracht, restaurant It Polderhûs heeft geïnvesteerd in een nieuw terras en Willem's botenverhuur in Nij Beets nieuw is in het straatbeeld. Er zijn meer ondernemers die op de vraag naar botenverhuur hebben ingespeeld. In 2,5 maand tijd.

Meningen

Als (met name) Nij Beets niet oppast dan dreigt een ander negatief geluid de boventoon te voeren. Nog steeds wijzen niet alle neuzen dezelfde kant op. Andere neuzen deze keer. Ging Opsterland er tot eind 2015 nog vanuit dat het Polderhoofd kanaal zou worden opgenomen in de Turfroute, inmiddels branden ze er zich op het gemeentehuis de vingers niet meer aan. Nij Beets kent een groep die een andere mening is toegedaan. Waterliefhebbers die faliekant tegen inpassing in de Turfroute zijn. Het lijkt er zelfs op dat deze liefhebbers niks moeten hebben van welke vorm van samenwerking ook en da's raar. De reden lijkt gezocht te moeten worden in het nastreven van het oorspronkelijke plan: het kanaal het hele jaar open, geen of ruimere venstertijden (bediening en storingsdienst bruggen en sluizen) en geen beperking vaardiepte.

Dat mag je vinden, maar ga dan wel publiekelijk de discussie aan en beperk je niet tot achterkamertjes en wat roepstoeteren via Facebook. De organisatie achter de Turfroute heeft zich er halverwege mei nog in de media over verbaasd dat samenwerking, ook al is dat ieder met een eigen agenda, kennelijk niet mogelijk is. Opsterland is, zoals al geschreven, terughoudend en zelfs Plaatselijk Belang Nij Beets mengt zich niet in de discussie. Althans, niet openlijk. Aanhoudende anonieme kritiek was voor een beginnende ondernemer die in 2015 de website hetpolderhoofd kanaal.nl startte, reden de stekker eruit te trekken. Overigens hadden deze criticasters het ook nog bij het verkeerde eind. Ken je beperkingen; begrijpen wat je leest bijvoorbeeld.

Hoe je ook over het Polderhoofd kanaal denkt, voor iedereen geldt hetzelfde: geduld is een schone zaak. Vanwege de natuurmaatregelen wordt in rapporten ervan uitgegaan dat er over een jaar of vijf een min of meer constante situatie wordt bereikt. In de tussentijd kunnen allemaal mitsen en maren opdoemen die risico's met zich dragen en de feestvreugde af en toe best kunnen drukken.